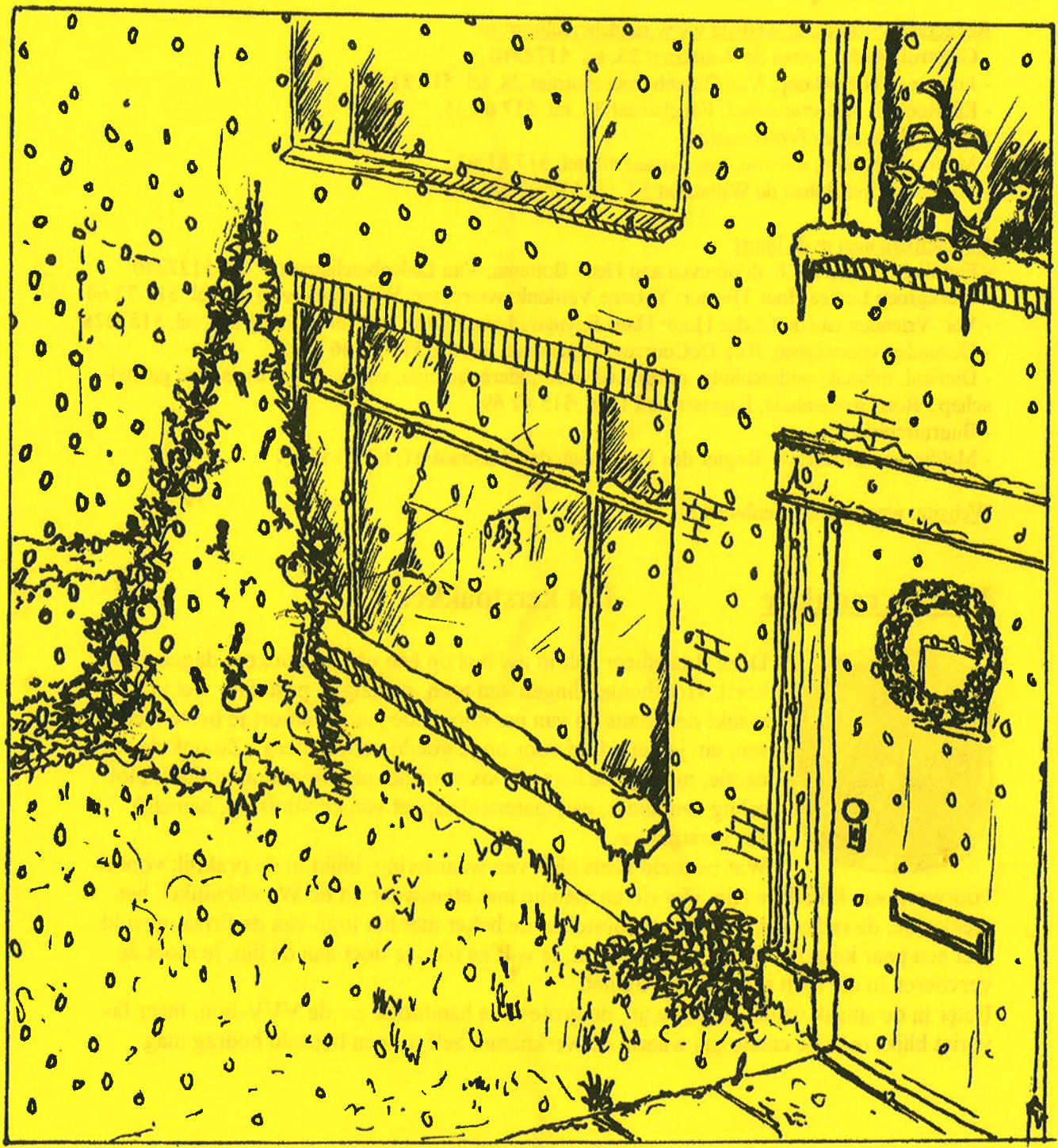

de RAADSHEER

24e jaargang nummer 4, december 2002 een uitgave van de vereniging raadsherenbuurt

THEMA: Nostalgie

Vereniging Raadsherenbuurt Leiden

Bestuur buurtvereniging

- Rob van Berge Henegouwen, *voorzitter*, Rijsburgerweg 109, tel. 572 61 00
- Hedy Bottema, *secretaris*, Van Ledenberchstraat 4, tel. 5127240
- Jan Kroes, *penningmeester*, Fagelstraat 43, tel. 515 74 78
- Marjan Lauwers, *bestuurslid*, Johan de Wittstraat 48, tel. 5155952
- Paul Kuijt, *bestuurslid*, Johan de Wittstraat 51, tel. 514 41 97
- Huib Kruijt, *bestuurslid*, Fagelstraat 21, tel. 515 77 50
- Nico van Hemert, *bestuurslid*, Rijsburgerweg 149, tel. 5120584

Redactie buurtkrant & website www.raadsherenbuurt.nl

- Geertrui Marks, Johan de Wittstraat 23, tel. 5172310
- Janny van Nieuwkoop, Van Oldenbarneveltstraat 28, tel. 517 21 76
- Els Roelofs, *redactie-adres*, Fagelstraat 28, tel. 517 65 45,
e-mailadres: eroelofs@zonnet.nl
- Maarten Tacoma, *website*, Fagelstraat 40, tel. 517 61 92
- Ton Staphorst, Johan de Wittstraat 52, tel. 517 02 64

Contactpersonen in de buurt

- Familieberichten a.u.b. doorgeven aan Hedy Bottema, Van Ledenberchstraat 4, tel. 5127240
- Werkgroep Leidse Hout Theater: Yvonne Verdonk, *voorzitter*, Warmonderweg 23, tel. 517 72 64
- Ver. Vrienden van de Leidse Hout: Hans Reyngoud, *voorzitter*, Rijsburgerweg 105, tel. 5155228
- Gevonden voorwerpen: Rita DeCoursey, Fagelstraat 39, tel. 515 58 86
- Diefstal, inbraak, ouderenhulp, informatie over onderhoud huis, verbouwen, uitwisselen gereedschap : Rob Grootenhuis, Fagelstraat 14, tel. 515 47 69
- Buurtarchivaris:
- Melding wateroverlast: Rogier den Uyl, Johan de Wittstraat 41, tel. 5156974

Website: www.raadsherenbuurt.nl

Van de redactie

Het kerstpakket

Deze Raadsheer valt in uw bus op één van de donkere dagen vóór kerst. Het thema 'dingen van toen, nostalgie' past daar wel in. Je maakt de balans op van het aflopende jaar, je stuurt je beste wensen, en je bereidt je voor op je goede voornemens. Zo ook de redactie, maar in de hersenhoos voor het nieuwe nummer dook plotseling een ander, een materieel aspect van kerstmis op, namelijk het kerstpakket.

Wat bedoeld is als blijk van waardering, blijkt in de praktijk vooral voorwerp van kritiek te zijn. Het rieten mandje met etenswaar uit de Wereldwinkel, het wekkertje, de radio, het plastic fototoestel en de beker met het logo van de firma, gevuld met een paar kersenbonbons. Je hebt ze al, je wilt ze niet, je doet aan de lijn, je moet ze vervoeren in die toch al overvolle treinen.

Beter in de smaak vallen de fles wijn, de grote rulle handdoek en de VVV-bon, maar favoriet blijkt toch de catalogus waarin de werknemer zelf tot een bepaald bedrag mag

winkelen. De werkgever die in december 2001 dacht dat de prijzen in guldens stonden aangegeven, had een flinke strop toen het om euro's bleek te gaan. Dat zal niet weer gebeuren. Die guldens, kwartjes, dubbeltjes en stuivers zijn ook alweer "dingen van toen".

In dit nummer blikken we terug, niet op het afgelopen jaar, maar op de laatste decennia van de vorige eeuw. Oudere buurtgenoten vertellen wat de Raadsheerenbuurt voor hen heeft betekend.

Een kleine vooruitblik op volgend jaar: de Raadsheer bestaat dan 25 jaar! Hier willen natuurlijk aandacht aan besteden.

Het thema van het voorjaarsnummer zal zijn 'jong en oud'. De sluitingsdatum voor het inleveren van de kopij zal omstreeks begin maart zijn.

We hopen dat deze Raadsheer u als kerstpakket zal bevallen.

De redactie

Van het bestuur

Hedy Bottema

Het jaar zit er bijna op en we kunnen als bestuur terugkijken op een jaar met (wederom) geslaagde evenementen en activiteiten. De evenementen, zoals de zomer BBQ en 3 oktober, werden allen druk bezocht en ook activiteiten zoals Kunst in de Kamer (gehouden op 24 november j.l.) waren een groot succes.

Daarnaast waren (en zijn!) een aantal werkgroepen (zoals de groencommissie, de LAG commissie, deelname aan COA overleggen) actief waarvan de voortgang regelmatig in de Raadsheer wordt opgenomen.

We willen alle vrijwilligers die zich inzetten voor het organiseren van deze activiteiten en deelname in de werkgroepen hierbij danken voor hun geweldige inzet en hopen dat zij dit met plezier willen continueren.

Ik wil nog één punt opmerken: De Raadswijzer waarin algemene informatie is opgenomen omtrent de buurt en omgeving, zal niet meer worden verspreid onder nieuwe bewoners. De informatie is op een aantal punten namelijk verouderd.

Op internet (www.raadsheerenbuurt.nl) is deze informatie ook opgenomen en er zal een actie worden opgestart om deze informatie zo snel mogelijk aan te passen.

Aan nieuwe bewoners zal een welkomstbrief worden gezonden met -naast een welkomstwoord- een verwijzing naar onze internetsite.

Tot slot: Namens het gehele bestuur wens ik u en uw familie een goed en gezond 2003 toe!

Estafette-column

Nostalgie?

Karen Verbeek, Van Oldenbarneveltstraat 46

De laatste twee Raadsheren lagen gelukkig nog in de krantenmand, zodat ik even kon kijken waar je zoal over praat als je de pen krijgt doorgegeven... Het viel mij op dat het stukje twee maal achter elkaar door nieuwe wijkbewoners geschreven was. Aangezien ik hier inmiddels al 11 jaar woon, voel ik mij met recht een 'oude' bewoner en dat past wel in een Raadsheer over nostalgie.

En nostalgische gevoelens hebben mijn man Joost en ik onbewust bij onszelf opgeroepen de laatste 2 jaar. Wij zijn namelijk bezig geweest met de afweging: blijven wij hier wonen of gaan wij verhuizen? Er blijft tenslotte altijd wat te wensen over, en na een aantal jaren zie je de beperkingen van je droomhuis. Gelukkig blijkt dat een normale menselijke gedachte, want feiten bewijzen dat heel veel anderen uit de buurt ook met deze beslissingen bezig zijn. Hoe kan dat nou? Het is toch een fijn buurtje ??

Over de oorzaken van waarom het altijd groter en mooier en meer moet, wil ik het maar niet hebben...

De feiten: de afgelopen twee jaar heb ik van meerdere mensen gehoord dat ze uit de Raadsherenbuurt naar 'groter' verhuisd zijn, onder andere naar de Rijnsburgerweg (soms behoor je dan trouwens gelukkig toch nog tot de RHB). Daarnaast staan er, zeker de laatste tijd, erg veel bordjes 'Te Koop' aan deuren en in tuinen. Van een deel van die mensen schijnt dat een verhuizing binnen de RHB te zijn, maar vast niet van iedereen. En dan zijn er nog mensen die hun huis recent groter hebben laten maken mid-

dels een uitbouw beneden. Zoals ik al zei, ook wij zijn de dans van 'er moet weer eens iets gebeuren' niet ontsprongen.

De afgelopen 2 jaar hebben wij ons georiënteerd op verhuizen en verbouwen. Wij hebben de kinderen in een impuls beloofd dat ze niet van hun heerlijke school (Leidse Houtschool) af hoeven, dus daar beperk je jezelf wel erg mee. Onze uitkomst na het zien van een ander huis is toch elke keer weer: nee, het huidige huis bevalt toch het beste. Waarom is dat dan? We hebben geen voortuin, het uitzicht op de LAG-garage is nou niet supergezellig, de toekomst ervan onzeker, maar toch.....

Het zijn gewoon huizen met een prettige sfeer die in deze wijk gebouwd zijn. De wijk ligt praktisch, net in de luwte van het meest directe verkeerslawaaï, op loopafstand van de school, dicht bij snelweg, station, winkels, bos en centrum. Je auto kan je (meestal) in de straat kwijt, de kinderen kunnen lopend naar hun vriendjes van school. Geen enkel huis op een andere plek heeft tot nog toe aan die voorwaarden voldaan. Bovendien overvalt ons ook iedere keer weer een gevoel van weemoed, gepaard gaande met de nodige buikpijn, als we eraan denken dit wijkje te verlaten. Weggaan uit de Raadsherenbuurt? Hè, nee.... en dus hebben wij (bijna) besloten gewoon net als veel anderen, óók te gaan uitbouwen en dan zeker nog een aantal jaren heel tevreden en gelukkig in ons huis in de RHB te blijven wonen.

De pen geef ik door aan Henny van Egmond, Johan de Wittstraat 24, omdat ik graag wil weten waarom hij wel gaat verhuizen.

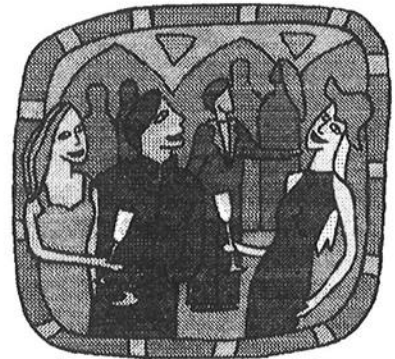
Wat valt er in de buurt te beleven voor de jeugd?

Josephine Roovers en Lisa Tjon Sie Fat.

We willen het even hebben over wat er in deze buurt allemaal te doen is voor de jeugd van tegenwoordig (want daar mag ook wel aan gedacht worden!). Wij zijn namelijk de toekomst van de buurt!

En we gaan er alles aan doen dat de buurt heel gezellig blijft. Hieronder volgen een paar punten die daarbij van groot belang zijn.

1. Het rozenpleintje zou eens flink onderhanden genomen moeten worden. Het rozenpleintje op zich is heel leuk, alleen er zou veel meer van gemaakt kunnen worden. Zet er een leuk bankje neer en een schommel voor de kleintjes onder ons.
2. Het clubhuis van tennisbaan "de Leidse Hout" zou in de winter bijvoorbeeld veel efficiënter gebruikt kunnen worden. Daar een paar leuke liedjes en laat het open zodat de jongeren er gewoon kunnen binnenlopen en elkaar kunnen ontmoeten. Laat ook introducés binnenkomen voor wat geld en kennismaking met de club.
3. Er zouden meer buurtfeesten gegeven moeten worden om de buurt nog dichter bij elkaar te brengen (is altijd gezellig). Zorg voor een leuke swingende band, lekker eten en een goede sfeer en get the party started!!!! Over het geld hoeft niemand zich zorgen te maken want iedereen betaalt een bepaald bedrag waarvan dit soort bezigheden betaald mee kan worden.
4. Er moet in de buurt een buurthuis komen waar leuke activiteiten plaatsvinden zoals knutselen voor de kleintjes en je raadt het al: feesten voor de jongeren! Want je bent natuurlijk maar 1 keer jong!!!!!!
5. Er moet een standbeeld komen (het liefst van mij en Josephine, geintje) om de gezelligheid en de saamhorigheid van deze fantastische buurt aan te tonen. Want ondanks al deze minpunten en gemiste voorwerpen in de buurt blijft de Raadsherenbuurt een buurt met mooie jeugdherinneringen en een fijne sfeer om nooit te vergeten!

Groetjes, Josephine Roovers en Lisa Tjon Sie Fat.

Ps: wij geven de pen door aan: Fanny Klumper.

We proberen als redactie in iedere Raadsheer een commissie aan het woord te laten, deze keer is dat het bestuur:

Lang leve de vereniging

Paul Kuijt

Binnenstad Leiden, zaterdagochtend 04.00 uur. "Deng!!". Het huis dreunt plots op zijn grondvesten. Gerinkel van glas. Verstijfd van schrik zit ik rechtop in bed met mijn hoogzwangere vrouw naast me. Glurend uit het raam zie ik twee jongens met honkbalknuppels weglopen. Ze blijken ons huiskamerraam te hebben ingeslagen. En het wordt een sport, want een maand later gebeurt het weer en twee weken daarna wéér. Om gek van te worden. Wat moet je doen? Hoe verdedig je je gezin? Met een dubbelloops geweer achter een raam posten gaat wat ver; dat laten we maar liever aan de gealarmeerde politie over. Een 'beschaafd alternatief' bleek: actief worden in buurt en buurtvereniging van de binnenstad. Om na twee jaar toch maar te verhuizen naar een rustiger buurt: de Raadsherenbuurt.

En wat een verschil! We wonen in een wijk waar het heerlijk is verliefd te zijn op vrouw en kinderen. Een wijk die me het gevoel geeft op een vanzelfsprekende manier ergens bij te horen. De wijk als warme deken om ons (toch al sfeervolle) huis heen. Buiten spelen de kinderen, praatje maken op straat, wijntje drinken met de burens. Met mooi weer geeft me dat een prettig soort campinggevoel. Voor velen misschien te kief maar ik vind het heerlijk. Als dan iemand naar je toe komt en vraagt of je actief wil worden in de wijk, tja, waarom zou je dat niet willen?

Er zijn ook mooiere redenen te bedenken om actief te zijn en gelukkig schiet de Volkskrant van 30 november jl. me daarbij te hulp: "Thuisblijven is dodelijk". Volgens Robert D. Putman, hoogleraar politicologie aan de Harvard Universiteit in Cambridge (Massachusetts), is deelname aan verenigingen belangrijk voor de democratie, maar ook voor de gezondheid. Maatschappelijk isolement blijkt een even groot gezondheidsrisico te zijn als roken. Door een levendig verenigingsleven in de wijk zijn we niet meer anoniem, is er meer vertrouwen in elkaar, heeft de overheid overlegpartners en is er sprake van een sterk sociaal kapitaal, aldus Putman. Het is maar dat u het weet!

Kost dat veel tijd? Welnee. Vier of vijf vergaderingen per jaar, op het ritme van activiteiten zoals de algemene ledenvergadering, Koninginnedag, het buurtfeest en 3 oktober. Tijdens die vergaderingen komt ook de belangenbehartiging aan bod, bijvoorbeeld over de plannen voor de LAG-garage, over een voorziening voor ouderen in de wijk of over het asielzoekerscentrum. Die klussen hebben we verdeeld onder de leden van het bestuur. Elk bereidt zijn eigen onderwerp voor en onderhoudt de externe contacten daarover met gemeente of anderen. In onze wijk actief zijn is geen opgave. Het hoort er gewoon bij. Vooral als je kinderen hebt, want die geven toch de

ultieme wijkbinding. En kinderen heeft het bestuur in overvloed. De mannelijke bestuursleden (Nico, Rob, Jan, Paul) hebben elk zelfs drie kinderen. Behalve Huib Kruit. Die heeft enkele maanden geleden zijn eerste kind gekregen, maar is toegelaten op potentie; daar komen er vast nog meer. Hedy blijft nog even ste-

ken op één en onze Vlaamse Marian heeft twee meisjes. Kortom, het bestuur is goed voor een complete klas. Ondanks die drukte (of dankzij?) doen we graag mee. En vele anderen. Kijkt u maar eens op de binnenzijde van de kaft van de Raadsheer. Wie is eigenlijk niet actief in de wijk?

Impressie van een geslaagde 3 oktober viering:

Hedy Bottema

Regen, regen en nog eens regen. In de auto vanuit Amsterdam sta ik dik in de file en maak me zorgen of we straks een verregende hutspotmaaltijd krijgen (hetgeen nog noooooit is voorgekomen, als ik de verhalen mag geloven). Als ik uiteindelijk om 17 uur de straat inrij, stopt de regen en breekt zelfs een waterig zonnetje door!

Maar voordat ik verder ga over de hutspotmaaltijd wil ik nog even stil staan bij de voorbereidingen. Het was voor mij namelijk de eerste keer dat ik -als lid van het bestuur- meedraaide in de organisatie van 3 oktober.

De uitnodigingen waren snel opgesteld (met dank aan de voorgaande leden) en verspreid, alhoewel er hier en daar wel een nummertje was overgeslagen. Vrijdag 27 september hadden we als deadline voor de aanmeldingen genomen. Op 26 september begon ik het toch wel wat benauwd te krijgen: slechts vijf aanmeldingen waren binnen! Even snel contact gezocht met de andere leden (wanneer laten we 3 oktober niet door-

gaan??), maar er werd mij verzekerd dat dit 'normaal' was en dat de aanmeldingen nog wel zouden binnenkomen. En jawel, ze hadden gelijk. Vrijdag begonnen de aanmeldingen binnen te stromen en zondagavond stond het aantal op 90 waarvan 8 koks!

Tot mijn verbazing bleven de aanmeldingen tot de dag voor 3 oktober nog binnenkomen en waren er uiteindelijk 110 mensen (87 volwassenen en 23 kinderen) die zich hadden opgegeven. Slik, hierdoor wel één kok te weinig, maar gelukkig bracht Saskia Kanij de oplossing!

Drie oktober zelf was erg gezellig! Rond half zeven werd het startsein gegeven. Alle koks hadden overheerlijk gekookt en de jury had de moeilijke taak een keuze te maken. De Gouden Stamper werd uiteindelijk gewonnen door Saskia, die hiermee -natuurlijk- erg content was. De druiven vormde een prima slot van dit culinaire festijn!

Bovenwoningen mogen niet gebouwd

Henny van Egmond

Voorzitter commissie LAG

De gemeente Leiden heeft terecht de bouwvergunning geweigerd voor een ondergronds garagebedrijf met daar bovenop bovenwoningen (die ondergronds zouden beginnen) op het terrein van de voormalige LAG-garage. De bestuursrechter in Amsterdam heeft dat onlangs uitgesproken.

De huidige eigenaar van de garage, C. Krieger, probeert al geruime tijd bouwplannen te realiseren die tegen de zin zijn van de direct omwonenden. Zij verzetten zich dan ook al geruime tijd tegen die plannen en zijn verenigd in de commissie LAG, een commissie van het bestuur van onze buurtvereniging.

In een eerder stadium wist de commissie een plan voor een appartementencomplex aan de Van Oldenbarneveltstraat tegen te houden. En een plan voor eengezinswoningen op het middenterrein. Daarna diende Krieger een plan in voor een ondergronds garagebedrijf met daarop zes 'bovenwoningen'. De bovenwoningen begonnen ondergronds (de slaapkamers lagen verzonken). Ook tegen dit plan werd bezwaar gemaakt, maar de gemeente Leiden verleende toch de bouw- en sloopvergunning. Pas nadat de gemeentelijke commissie voor beroep- en bezwaarschriften een negatief advies had uitgebracht trok de gemeente beide vergunningen in.

Tegen dat laatste besluit maakte Krieger bezwaar bij de rechtbank in Amsterdam. Terwijl de procedure voor het bezwaarschrift liep, vroeg hij gelijk in een

spoedprocedure bij de rechter vooruitlopend op de langdurende procedure van het bezwaarschrift alvast een voorlopige voorziening te treffen. Met zo'n uitspraak geeft de rechter aan hoe hij tegen het bezwaarschrift aankijkt.

In deze zaak is onlangs ook uitspraak gedaan en ook de Amsterdamse bestuursrechter deelde onze mening dat er geen bouwvergunning kon worden verstrekt. Het plan is in strijd met het bestemmingsplan omdat woningen die ondergronds beginnen geen bovenwoningen zijn. Ook om nog een andere reden, eveneens strijdigheid met het bestemmingsplan, wees de rechter de eis van Krieger af.

Wel mag Krieger de zaak slopen, want de sloopvergunning was ten onrechte verwijderd. Het is maar de vraag of dat ook daadwerkelijk gebeurt, want de advocaat van Krieger vertelde de bestuursrechter dat hij geen inkomsten meer had, zijn bedrijf in Leiderdorp inmiddels had moeten sluiten en geen geld had op de bestaande locatie alleen een garage te beginnen (met alle noodzakelijke verbouwingskosten). Of hij werkelijk geen geld heeft, weten we niet. Al eerder is gebleken dat niet alles wat Krieger of zijn advocaat zegt, waar is. Feitelijk mag hij op dit moment geen garagewerkzaamheden verrichten in het LAG-pand. Er is namelijk geen melding gedaan volgens de milieuwet. Bovendien moeten er eerst allerlei voorzieningen worden getroffen. Krieger zei tijdens de rechtszaak dat hij zijn garagebedrijf niet uitoefent in

uitoefent in het pand, maar alleen af en toe een noodreparatie verricht voor een klant. Voor alle duidelijkheid: ook dat is illegaal.

Bij diverse omwonenden bestaat het plan om met Krieger te gaan onderhandelen

over de aankoop van het terrein. Zelf zal ik dat niet doen, want ik ga verhuizen naar de Rijnsburgerweg. Op dit moment is de commissie bezig een nieuwe voorzitter te vinden. Ik heb goede hoop dat we die binnenkort ook hebben gevonden.

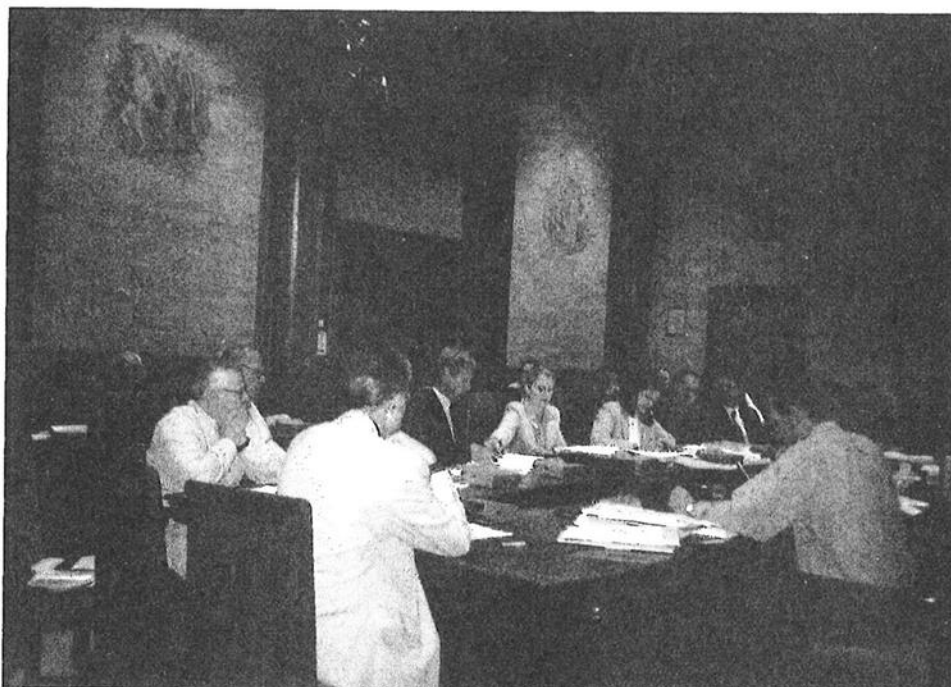

Foto: Maarten Mentzel

Bezwarencommissie in actie

Vrijdag 31 mei 2002 geeft de LAG-commissie ten Stadhuize een mondelinge toelichting op de talrijke bezwaren tegen het bouwplan. Een Bezwarencommissie uit de Gemeenteraad luistert toe. Henny van Egmond voert het woord. We zien verder onder meer Ad Littel en René Elkerbout.

Onlangs is er een inspraakavond in de speeltuin georganiseerd waarin de plannen omtrent het Rozenpleintje werden besproken. Deze worden nu uitgevoerd (bestrating). Geïnspireerd hierdoor ontving de redactie van **Maarten Mentzel** het volgende gedicht:

BALLADE VAN DE TWEE OLMEN

naar Paul Verlaine

Mijn tuin was licht, toch welbeschut,
Hij was mijn rijkdom en mijn zegen,
Als boomgaard en moestuin van nut,
Met 't onnut van bloemen die negen
In perken, verliefd en verlegen,
En veel vogels op takkentroon,
En ik lui op 't grasveld gelegen.
Maar mijn olmen spanden de kroon.

Uit mijn heldere eetvertrek,
Verkwikt door wijn, koel en belegen,
Zag 'k hen wuivend en opgewekt
Op de wind heen en weer bewegen
Met teedere streelingen tegen
Elkander; zij zongen één toon,
En de and're dingen die zwegen,
Want mijn olmen spanden de kroon.

Helaas, nu ik er niet meer woon,
Heb ik geen vergoeding gekregen:
Boomgaard, moestuin, appel en boon,
Men vindt ze wel aan alle wegen,
Bloemperken zijn oov'ral gelegen,
Ook and're vogels fluiten schoon,
Elk gras kan mijn luiheid verplegen.
Maar mijn olmen spanden de kroon.

NASCHRIFT bij het gedicht BALLADE VAN DE TWEE OLMEN

Heel lang, tot een jaar of zes geleden, stonden er rondom het Rozenpleintje zes iepen of olmen. Nu staan er zoals we weten nog twee. (Maar ... er komen nieuwe bomen bij!) De "Ballade van de twee olmen" is een door Simon Vestdijk vertaald gedicht van de Franse dichter Paul Verlaine. Het heet ook bij Verlaine: "Ballade", met als toelichting: "A propos de deux ormeaux qu'il avait". De vertaling is opgenomen in Vestdijks *Verzamelde Gedichten*, Amsterdam, deel II, p. 446. Ik gebruikte Jaap Harskamps in 1996 verschenen bundel met gedichten van/over Paul Verlaine.

Herinneringen van de heer Francken aan lang vervlogen tijden

Ton Staphorst

De heer Francken behoeft geen introductie, hij woont al 75 jaar in de Raadsherenbuurt en wel in de Van Oldenbarneveldtstraat. Wie heeft hem nooit gezien, lopend of op de fiets? De kinderen in zijn directe omgeving noemen hem Opa Francken, want bij een opa hoort het geven van snoepjes. En dat doet hij.

De bewoners van de Raadsherenbuurt leefden vroeger soberder dan tegenwoordig, er was minder welvaart. De buurt zag er echter niet echt anders uit. Vanaf het begin waren er al elektrische straatlantaarns, het verschijnsel gaslantaarn hoorde bij de binnenstad en niet bij een moderne uitbreidingswijk als de Raadsherenbuurt. De eerste bewoners kwamen veelal uit de omgeving van de Drie Octoberstraat. Ook toen al speelden de kinderen vaak op straat. Gemiddeld waren de gezinnen groter dan tegenwoordig. Toch waren er weinig echt grote gezinnen; gezinnen met 10 kinderen kwamen sporadisch voor. Een verschil met nu is dat er geen buurtvereniging was. De bewoners hadden onderling een goede band. Er was grote sociale controle; vandalisme kwam dan ook niet voor. De pastoor of dominee kwam nog geregeld op huisbezoek en wist precies wat er onder de mensen leefde en welke problemen men had. Bijna niemand had een telefoon; als je wat te melden had bracht je zelf het nieuws.

Het was vroeger, grofweg de periode voor de Tweede Wereldoorlog, een heel andere tijd, merkt de heer Francken op.

Er waren nauwelijks auto's, en als iemand een auto had dan werd het voertuig gestald in een garage. Huishoudelijke apparaten had je niet, zelfs een radio was een weinig courant artikel. Als het kouder werd stak je de kolenkachel aan; dat was een heel werk, heel wat anders dan de huidige tijd, waarin de cv of gashaard slechts een impuls van de thermostaat nodig heeft om aan de slag te gaan.

Het huishoudelijk werk was vroeger erg arbeidsintensief. De was werd met de hand gedaan, keukenmachines waren er niet, koken was een heel karwei. Groente in blik of diepvries moest nog worden uitgevonden; wel werd groente ingemaakt of geweekt. Dit werk werd door de vrouwen gedaan. Er was een heel duidelijk rollenpatroon: de man werkte en zorgde voor het inkomen, de vrouw deed huishoudelijk werk en zorgde voor de kinderen. Als een vrouw betaald werk deed, kwam daaraan -zodra zij in het huwelijk trad- abrupt een eind. Vrouwen hadden onderling veel contact, ze kwamen geregeld bij elkaar over de vloer en wisselden nieuwtjes uit.

Wat betreft het boodschappen doen had je vroeger het voordeel dat leveranciers aan de deur kwamen: de bakker, de slaager, de kruidenier, de schoenmaker en natuurlijk de melkboer.

In de Raadsherenbuurt waren verschillende winkels: er waren twee kruideniers, een drogisterij, een melkhandel, een bakker en een sigarenzaak. De winkels zaten op de hoeken van de straten. Hoewel het niet ongebruikelijk was om

boodschappen te doen bij de winkelier die hetzelfde geloof had als jij, probeerde je in de crisistijd je aankopen evenredig te verdelen onder de winkeliers. Er waren ook spullen die je niet kocht: jam en pindakaas, want die maakte je zelf. Pinda's werden gepeld en door een molentje gehaald, een beetje slaolie werd toegevoegd en zo had je pindakaas.

Als je ergens heen ging, liep je zoveel mogelijk. Als de afstand wat groter was nam je de tram. In Leiden en omgeving had je de Blauwe Tram (met fraaie wagons, de zgn. Boedapesters) die van Scheveningen via Voorburg, Leidschendam, Voorschoten naar Leiden ging en daar een aftakking had naar Katwijk en Noordwijk. Ook had je de Gele Tram, die over de Wassenaarseweg naar Wassenaar ging. Je wandelde veel voor je plezier, soms wel drie uur lang. Een fiets was een luxe; de heer Francken kreeg zijn eerste fiets toen hij naar de HBS ging.

Vroeger werd er veel gezongen, je had immers geen radio of grammofoon. In de Adventstijd werd er na het avondeten gezongen, speciale Adventsliederen. Het zingen werd vaak begeleid door een harmonium. Toen de oorlog nog niet aangebroken was werden er veel Duitse liederen gezongen. Een bekende bundel uit die tijd was "Liederschatz".

Met verjaardagen bakte je zelf koekjes. Je deed spelletjes (die je nu nog wel speelt), zoals schaken, mens-erger-je-niet en ganzenbord. Een bijzonderheid was de toverlantaarn, een soort projector die beelden projecteerde op een laken dat tussen de schuifdeuren was gespannen; dat was een topper op een verjaardagsfeestje.

Kerstmis werd anders gevierd dan nu, zo memoreert de heer Francken. Men was veel meer naar binnen gekeerd, zong Kerstliederen onder de boom. In de winter waren de gordijnen altijd dicht, het was onfatsoenlijk om je gordijnen open te hebben. Een kerstboom was niet gangbaar en kerstbomen buiten ontbraken; je ging naar de kerk. Protestanten hadden geen kerststal, katholieken wel. Een groot verschil is dat de commercie Kerstmis niet domineerde; de mensen hadden immers weinig te besteden.

De heer Francken volgde de HBS en ging daarna werken, bij de uitgeverijen Sloos en Sijthoff. Naast zijn werk studeerde hij aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam en ging daarna werken bij een zuivelcoöperatie. Tot ruim na de oorlog was werken op zaterdagmorgen nog een verplichting. Ook had je veel minder vakantie dan tegenwoordig. Brieven werden getypt op een typemachine (Underwood was toen een bekend merk) en gekopieerd door het getypte papier op speciale wijze nat te maken en op blanco papier af te drukken. Later werkte men met carbonpapier. Op de boekhoudafdeling werkte men soms ook met machines, zoals de Hollerith ponsmachine en het Burroughs kasregister. De heer Francken liet deze apparatuur aanschaffen, een voor die tijd vooruitstrevende daad die niet door iedereen werd begrepen.

De heer Francken herinnert zich als extreem koude winter de winter van 1929 nog. Het stadhuis brandde toen af en het bluswater bevroor terstond. Het maakte een diepe indruk op de Leidenaren. De zomer van 1947 daarentegen was een zeer warme zomer die in de statistieken een topplaats inneemt.

Tot slot nog iets over vakantie. Een buitenlandse reis was iets heel bijzonders. De heer Francken ging voor het eerst naar het buitenland toen hij een jaar of 15 was; hij mocht met zijn vader mee naar Antwerpen. Om toch in een andere

omgeving te verkeren ging je logeren bij familie; het ene jaar uit, het andere jaar thuis. Heel bijzonder was de bedstee, die in oude huizen in de binnenstad en in de provincie gebruikelijk was. In de Raads-herenbuurt was de bedstee onbekend.

Leiden

Het Leidse stadhuis, voor en tijdens de fatale brand in de ochtend van 12 februari 1929. Het kreeg de bijnaam 'ijspaleis' omdat het bluswater ter plekke bevroor. De 17^e-eeuwse interieurs van de Raadzaal (onder) en de kamer van het College van burgemeester en wethouders (boven) zijn toen verloren gegaan.

Foto's: Gemeentearchief

Spiegel Historiael

Janny van Nieuwkoop

Op een rustige novemberochtend mocht ik in het kader van het thema van deze Raadsheer onder het genot van koffie en speculaas geruime tijd praten met één van de letterlijk en figuurlijk oudste buurtbewoners : professor Damsteegt en zijn tweede echtgenote Willeke Harzheim.

Hoewel niet in Leiden geboren, zijn zij allebei al heel lang in de sleutelstad woonachtig en werkzaam. Hij zag het levenslicht in Rotterdam, waar zijn vader "hoofd ener openbare school" was, studeerde letteren in Leiden, promoveerde in 1942 in Utrecht omdat de universiteit van Leiden gesloten was i.v.m. het openbare protest van prof. Cleveringa tegen het ontslag van zijn joodse collega's, en werd docent Nederlands aan het Gymnasium Haganum te 's-Gravenhage. Zij is een stuk jonger, kende haar man al voor hun huwelijk via haar tante en was 25 jaar bibliothecarisse bij het gemeentearchief Leiden, waar ze ook nu nog trouw uw en mijn Raadsheer bezorgt. De liefde voor het geschreven woord wordt dus heel duidelijk gedeeld.

Na het aanvaarden van het hooglerarschap aan onze Alma Mater kochten ze in 1966 tijdens een miezerige winter het huis aan de Fagelstraat 44 van mevrouw De Geus, waarvan de man, Ds. de Geus, in een concentratiekamp was omgekomen. De straat was somber, stil, er waren nog maar heel weinig auto's, de bewoners waren over het algemeen tamelijk oud en gereserveerd. Dat is nu compleet omgekeerd, jonger, gezelliger, toegankelijker, met een praatje, zwaaien, en een krachtiger vertrouwensband, ook al kan

het met de jeugd wel eens een beetje te dol worden.

We gaan samen nog eens terug naar vroeger tijden. Hoe kwam je op school, op je werk? Hij liep, ook naar de HBS, hoewel hij op z'n negende verjaardag een fiets had gekregen; de tas was ook toen al zwaar, maar dat hoorde erbij. Een rugzak droeg je niet, dat was "duits". Niet oorlogs-duits, maar de-paden-op-de-lanen-in-duits. En naar school ging je van maandag tot en met zaterdag.

Was het vroeger nou echt kouder dan tegenwoordig? Dat is nog maar de vraag. Hij herinnert zich nog dat de Maas en het eerste deel van de Lek waren dichtgevroren en dat hele schoolklassen op het ijs van de grote rivieren stonden. Dat was waarschijnlijk in 1929, toen het stadhuis in Leiden is afgebrand omdat het bluswater bevroor in de leidingen van de brandweer. De school ging ook toen alleen maar dicht voor ijsvrij, plichtmatig schaatsen dus, wat hij van zijn vader had geleerd, maar waar hij geen grote liefde voor koesterde. Thuis was er de kolenkachel in de huiskamer, die er na de winter uit ging (dan werd de kamer gewit) en er pas in oktober weer inkwam. Eenmaal per week werd de teil warm water voor de kachel gezet en gingen de kinderen in het bad. Later ging hij acht minuten verderop in de straat bij een huisvriend, die een badkamer had, maar de dagelijkse routine was het wassen bij die ene kraan aan het aanrecht. De slaapkamers waren zo koud dat de bloemen op de ramen stonden, maar een kruik kreeg je alleen bij ziekte. Zij, afkomstig uit een domineesgezin, waar het niet al te royaal was, herinnert zich nog dat er niet genoeg dekens

waren voor de drie kinderen en dat er jassen over het bed werden gelegd. En zij en ik herinneren ons nog levendig de ijsbergen die in de winter van 1963 voor en op de kust van Scheveningen dreven. Even terug naar hier. Hoe was het in de vroege jaren in de Raadsherenbuurt? Wat is er nog bekend van de buurtwinkeltjes? Kwamen er leveranciers aan de deur? Hoe waren de contacten? Professor Damsteegt is heel eerlijk: hij ging naar z'n werk, kwam thuis uit z'n werk, bleef ook na zijn emeritaat in 1980 in huis vaak bezig met z'n werk. Het laatste wetenschappelijke artikel is in 1987 gepubliceerd en in 2001 volgde nog de herdruk van zijn dissertatie. En nu is het werkzame leven dus echt beëindigd. In 1992 overleed zijn eerste vrouw, maar hij bleef in de Fagelstraat wonen, waar zijn enige zuster en haar man regelmatige bezoekers zijn. Zijn eerste vrouw liet drie maal daags de hond uit in de Leidse Hout en had daardoor meer contact in de buurt. Wat betreft de buurtwinkeltjes herinneren zij zich natuurlijk Spoor (voor postzegels en sigaren), maar ook de drogist, waar veel boodschappen werden gedaan, het postkantoor en de garage aan de Hogerbeetsstraat, waar ze hun eerste

DAF kochten. En aan de deur kwam de melkman, maar de meeste boodschappen werden gedaan in de De Kempenaerstraat. Tegenwoordig is Peter van Haasteren, de "SRV-man", een graag-geziene bezorger aan de deur.

Zijn er bepaalde feestelijke herinneringen? Eigenlijk niet, het leven dat thuis werd geleid was vrij sober. Het geheel-onthouderschap sloot het lidmaatschap van een studentenvereniging praktisch uit. Zijn vader had er het geld ook niet voor, hij was spoorstudent. De feesten die gevierd werden waren de verjaardagen, behalve die van de koningin, want het gezin was "rood".

Niet onvermeld mag blijven de rol die muziek in zijn leven gespeeld heeft. De piano en dan met name het begeleiden daarop van anderen betekende van jongs-af-aan heel veel. Hij leidde het schoolkoor. Er staat een vleugel in de kamer. Meer wil hij in zijn bescheidenheid liever niet kwijt.

Afscheid nemen is niet eenvoudig. Er is nog zoveel uit te wisselen.

Het is jammer, dat ik de lezer geen deelgenoot kan maken van het prachtige stemgeluid en taalgebruik van mijn gastheer. U moet er zelf maar naar toe gaan: de tijd vliegt, maar staat ook stil.

Siem van Egmond

Als het aan mij had gelegen, woonde ik nu nog in de Johan de Wittstraat

Geertrui Marks

Op een middag in november vertellen Siem van Egmond en zijn vrouw Jo in hun woonkamer in de Rozenlaan in Oegstgeest over hun tijd in de Raadsherenbuurt, de zeventiger en tachtiger

jaren. De blauwe tram reed niet meer over de Rijsburgerweg, van de winkeltjes was alleen de sigarenzaak met het postagentschap van Spoor nog in bedrijf.

In 1973 verhuisde de familie Van Egmond met twee kinderen van de Schelpenkade in Leiden naar Johan de Wittstraat 24. Ze hadden kunnen kiezen tussen drie huizen in de straat; de nummers 4, 8 en 24 stonden te koop. Nummer 24 had de rustigste ligging, het verst van de Rijnsburgerweg. Voor 88.000 gulden kregen ze het in bezit en daarvan was nog 8.000 gulden onbruikbare inventaris. Hoewel de kinderen Van Egmond de basisschool al achter de rug hadden en buiten de buurt naar school gingen, kwamen de contacten met buurtgenoten moeiteloos tot stand. Daar zorgden de honden wel voor. Meer dan één keer per dag ontmoette je elkaar in de Leidse Hout, je liep met elkaar op, je wisselde ervaringen uit. Vaak kende je elkaar niet bij naam, je was de baas van...

In 1979 werd de buurtvereniging opgericht, die voortvarend een aantal activiteiten ontplooiden, waarover in het bos werd gesproken. Van Egmond woonde alle ledenvergaderingen bij, uit belangstelling, maar ook als luis in de pels, want het bestuur van de Raadsherenbuurt wilde wel eens iets anders dan de bewoners. Maar waren de leden van het bestuur dan geen bewoners? Jawel, maar het was een vriendengroepje van mensen die nog maar kort in de buurt woonden en nogal eigengereide plannen hadden. Een soort actiegroep. Zo maakten ze zich zorgen over de giftige dampen die opstegen uit de schoorsteen van de LAG-garage, terwijl van Egmond van mening was dat die dampen beter op kunnen stijgen dan blijven hangen. Met zichtbaar plezier vertelt Van Egmond over een ledenvergadering over het autovrij maken van de Johan de Wittstraat. Er waren 10 mensen, 9 stemden voor, alleen van Egmond stemde tegen. Hij

had een auto en een aanhanger en wilde daar andere straten niet mee belasten. Gesteund door de 90% voorstemmers nam het bestuur contact op met de gemeente Leiden die een inspraakavond organiseerde voor de buurt. Op die avond bleek ineens 98% tegen te zijn, zodat de Johan de Wittstraat nooit autovrij is geworden. Genietend voegt hij aan dit verhaal nog toe hoe hij korte tijd later bijna van de sokken werd gereden door een bestuurslid van de Raadsherenbuurt die met hoge snelheid door de straat reed om haar kinderen naar De Leidse Houtschool te brengen. En hoe andere burens, in hun arme tijd fervente tegenstanders van de auto, zodra er geld verdiend werd, een prijzige wagen voor de deur zetten met iets later nog "een klein dingetje" erachter voor de boodschappen.

Maar het waren ondertussen beste mensen, goede burens.

Ze hebben een fijne tijd gehad in de Raadsherenbuurt, waar ze nog geregeld komen omdat zoon Henny het huis heeft betrokken toen ze naar Oegstgeest verhuisden. Je ging zo makkelijk met elkaar om, zonder verplichtingen, maar als het

nodig was, kon je op elkaar rekenen. Jarenlang was Jo "sleutelmoeder"; ze had van een aantal burens de sleutel voor als de kinderen hun huis niet in

konden. Ze weet nog van vrijwel alle deuren in de Johan de Wittstraat wie erachter woonden.

Het was een groene buurt, een heerlijke buurt en dat is het nog, maar vroeger was het wel een stuk netter. De straatjes waren geveegd en de ramen gezeemd. Daar hebben de jonge mensen tegenwoordig geen tijd meer voor. Nostalgie.

Interview met dhr Nagel

Els Roelofs

Dhr Nagel heeft zijn jeugd doorgebracht in Den Haag, waar hij de MULO aan de Prinsengracht bezocht. Hij heeft het Vredespaleis nog gebouwd zien worden ten tijde van de eerste wereldoorlog.

Zijn eerste baan was als volontair bij een deftig notariskantoor van Jonkheer van Pestel: een strenge stijve boel was het daar, het was er formeel en streng. Je moest 'tussen de lijntjes lopen'. Er waren letterlijk voorschriften hoeveel passen men vooruit of achteruit moest voordat men zich om kon draaien. De clientele was dan ook van hoge adel, men kwam zelfs bij de koningin op het paleis Noordeinde!

Hij werkte daar samen met een kandidaat en een klerk. En fouten werden niet getolereerd. Zo was er eens een 'fout' gemaakt in een afschrift van een akte, wat werd ontdekt bij het voorlezen op het paleis Noordeinde: er stond een dubbele punt in plaats van een punt-komma. Ook al bleek dat in het concept ook te hebben gestaan: het moest op dat moment geheel over worden getypt op de

juiste machine. Handmatig corrigeren was niet toegestaan.

De typemachine was dan ook helemaal uit Amerika gehaald, een

'Smith premier'.

Kopiëren maken was toen een heel secuur werkje: hectograferen. Dat ging met een soort drukpers, waarin eerst het origineel werd gelegd, daarop een soort paars inktlint/speciaal kopieerpapier, daarop een iets vochtige linnen lap, en dan goed aandraaien en juist lang genoeg laten

persen. Het kwam er enorm op aan: niet te veel vocht en niet te lang in de pers, en er voorzichtig uithalen. Anders liep het namelijk door en was ook het origineel verknoeid. En dan moest alles opnieuw worden getypt... Als er moest worden gehectografeerd was de kandidaat nooit ergens te vinden...

Voor dhr. Nagel zat er geen toekomst in het notariskantoor. Een oom van hem werkte bij de buitendienst van RVS-verzekeringen, dat trok hem wel! Hij werd vertegenwoordiger bij een verzekeringsmaatschappij en daar heeft hij tot zijn pensioen in 1971 43 jaar gewerkt, zowel in Leiden als in den Haag.

Als vertegenwoordiger ging hij bij de mensen langs, lichtte hen voor, en inventariseerde de behoefte en de draagkracht om een passende verzekering te kunnen adviseren en afsluiten. Hierbij hoorde ook dat het geld werd geïnd.

Al gauw werd hij inspecteur en kreeg hij de leiding over een team van vertegenwoordigers, in Leiden 10, later in den Haag 14 personen. Hij begeleidde hen en had elke vrijdag overleg, ging ook mee op huisbezoek en evalueerde nadien. Met ieder van hen heeft hij het goed kunnen vinden, en inmiddels heeft hij allen overleefd.

In de tweede wereldoorlog ging dit werk ook door, zo goed en zo kwaad als het kon. Vaak 's avonds, wat door de spertijd en het feit dat hij 'een beetje' in de ondergrondse actief was en meermalen (soms weken) moest onderduiken bij razzia's, bemoeilijkt werd.

Zo herinnert hij zich dat hij was ondergedoken bij Wil Winsemius op de Rijns-

burgerweg, en dat de moffen boven zijn hoofd over de houten vloeren liepen, het zand van hun schoenen kwam op hem neer..

Radio Oranje luisteren, op pad met linnengoed om dit tegen voedsel te kunnen ruilen. Zo herinnert dhr. Nagel zich nog heel goed dat hij een hele zaterdag in de buurt van Abbenes op pad was geweest en niets kon krijgen. Hij rook een baklucht van brood en vond een kleine bakker die hem vertelde niets voor hem te hebben. Hij ging de zaak uit en liep daarop achterom, waar de lucht vandaan kwam, en daar bleken muren vol soldatenbroden (grote broden) opgeslagen te zijn. "Allemaal besteld", zei de bakker. Uiteindelijk kon hij daar toch vijf kadetjes en een brood kopen. En sindsdien iedere week. Dat is de redding van het gezin geweest! Vanwege de honger heeft hij direkt een kadetje op weg naar huis opgegeten, maar zijn maag was niet meer gewend aan voedsel en kon dat moeilijk verdragen...

De burens waren NSB-ers, waarbij aardappelen werden bezord. Het gezin kreeg inkwartiering van Duitsers met allemaal munitie in de gang...

Op het land achter zijn huis, op het terrein van Ballego, kon hij een stukje gebruiken om bonen te verbouwen, om te eten, en tabak, om te verkopen.

Hij heeft ook angstige dingen meegeemaakt, bijvoorbeeld toen hij met twee emmers soep, gemaakt van wortels, op een fiets met houten banden op weg was naar zijn schoonouders in den Haag. Bij Endegeest werd hij opgepakt. Omdat er op dat moment luchtalarm was vluchtte iedereen, ook de Duitsers weg. Dat was zijn redding. Nadien is hij naar den Haag doorgefietst.

Een andere keer beraamde (huis)vriend Herman, die verderop in de Fagelstraat woonde, een plan om een boom in de

Leidse Hout om te zagen. Meneer Nagel vond dat te riskant. Herman werd gepakt maar kon ontkomen. Hij had geluk gehad...

Gelukkig heeft dhr. Nagel ook veel goede herinneringen: hij heeft goede herinneringen aan zijn kindertijd. Zijn grootouders waren hoofd van een oudelieden-huis in Wageningen. In de tijd dat zijn moeder langdurig ziek was gingen hij als vijfjarige, en zijn één jaar jongere zus daar in vakanties vaak naartoe. Hun vader bracht hen dan met de trein (diverse keren overstappen) tot Ede, en daarna met de stoomtram verder. In het midden van de tram stond een potkachtje met aan weerszijden banken. Oma nam hen overal mee naar toe: de dokter voor de mensen, de dominee. Hij weet nog goed hoe het eetlokaal eruit zag, met grote tafels en grote ketels met eten. Er werden daar hammen gerookt, daar verdween wel eens wat van. Het bleek dat de mevrouw die er de wacht voor moest houden zelf plakken afsneed. Hij heeft dit altijd geheim gehouden.

De eerste gloeilamp was een sensatie! Zijn grootmoeder vertelde: "er is een lamp zonder vlam!" De meeste mensen hadden toendertijd een 'kattestaart', een gaslamp met een lont erin. Iedereen ging kijken bij iemand die een kamer had gehuurd waar een gloeilamp hing!

Voor het werk had de familie Nagel relatief vroeg een telefoon, eind vijftiger jaren. Er werd ook wel eens gebeld met een boodschap voor anderen, of mensen vroegen of zij van de telefoon gebruik mochten maken (bijvoorbeeld om de dokter te bellen).

In diezelfde tijd kocht dhr. Nagel zijn eerste auto: een eend. Aanleiding was een avondlijk werkbezoek vanuit besneeuwd Leiden op de Solex (waarvoor hij een rijbewijs had behaald) naar den Haag, waarbij hij zo doorweekt bij de

klant op de stoep stond dat hij alleen een nieuwe afspraak maakte zonder binnen te komen. De verzekeringsmaatschappij schoot het geld voor. Dhr. Nagel moest wennen aan de auto en stak in het begin zijn arm uit het raam als hij van richting veranderde... Zij waren een van de weinigen in de straat met een auto!

Hij en zijn vrouw hebben een heel fijn huwelijk gehad (mevrouw Nagel is vorig jaar in de zomer overleden). Hij is in 1929 naar Leiden gekomen: een prachtig stadje. In 1931 zijn zij getrouwd en werd het huis aan de Fagelstraat betrokken, er kon toen uit 8 á 9 huizen worden gekozen. Het was toen een schone, nette buurt met goed verzorgde tuinen en prettige, aristocratische mensen. Iedereen groette elkaar, er was saamhorigheid. Zijn dochter Nel, aanwezig bij dit interview, vertelde dat je als kind wist waar iedereen woonde en wie iedereen was. Voor de oorlog werd dochter Nel geboren, in de oorlog, in 1943 dochter Rina en vlak na de oorlog, in 1946, zoon Wessel.

Sinterklaas in die tijd was eenvoudig, maar erg gezellig. Samen met zijn vrouw en familie, met weinig middelen mooie surprises maken. Op school werd er in

zijn kindertijd niets aan gedaan: te kleinburgerlijk. Later met zijn eigen kinderen werd het ook gevierd. Eenmaal hadden ze samen met het gezin van Herman verderop in de straat op nummer 24 een Sinterklaas ingehuurd. Speelgoed was er toen niet zozeer.

Met kerst: 's morgens, ook in de oorlog, altijd naar de kerk. Een gezellige tijd met zelfgebakken gerechten en gezelschapsspelen. In die tijd waren er niet zoveel winkels in De Kempenaerstraat, en was het heel bijzonder als er koekjes met kransjes te koop waren.

Het gezin ging al vroeg op vakantie. Vakantie: dat was vroeger twee dagen in de zomer. Later werd dat een week. Het gezin ging dan logeren bij zijn ouders die inmiddels naar Apeldoorn verhuisd waren. Heerlijk in de bossen wandelen, bosbessen plukken.

Dhr Nagel gaat nog steeds graag op vakantie. Vorig jaar als gezin naar Zwitserland om zijn 95e verjaardag te vieren. In de zomer elk jaar een aantal weken naar de Achterhoek, en dit voorjaar deo volente naar Frankrijk. Nog recent heeft hij meerdere plaatsen in de omgeving van de Veluwe bezocht en oude herinneringen opgehaald.

Als u meer wilt lezen over wat er in vervlogen jaren in de Raadsherenbuurt is gebeurd, dan zijn daar diverse boekjes van, uitgegeven door de Vereniging Raadsherenbuurt. Titels zijn onder andere "Raadsherenbuurt, zestig jaar wonen en leven in een Leidse buurt" (1985); "Raadsherenbuurt Leiden 1940-1945" (1980, met enkele herdrukken).

De storm van 27 oktober 2002

Janny van Nieuwkoop

We hadden een brunchafspraak in Amsterdam, die zondag. En omdat de A44 was afgesloten, gingen we met de trein. Kaartjes gepind, perron op, ingestapt, maar toen werd er omgeroepen : de trein ging niet, logistieke problemen. We konden over Utrecht reizen. Maar naar RAI? Terwijl we nog nadachten, was het al overbodig geworden : er reden helemaal geen treinen meer. Teruggelopen naar huis, auto gepakt en heerlijk in Buitenveldert gebruncht. Terug wel wat problemen ontmoet, wegen afgesloten, omrijden, maar toch veilig thuisgekomen.

Wat was er in de Raadsherenbuurt gebeurd? We zagen een bouwvakkerslint langs de oneven kant van de Van Oldenbarneveltstraat, maar moesten er door ruimtegebrek wel parkeren. Voor de rest was het donker in de straat. Achter ons huis lag een superzware tuinstoel gevloerd in het struweel, een marmeren tafelblad was compleet opgenomen en verplaatst en de schutting met de burens links was gehalveerd. Van de schuur van de rechterburen was het zinken dak er compleet uitgelicht en meterslange zinken strips hingen in onze druif. Ach, het kan erger. We waren al lang blij, dat de oude populier van de achterburen er niet meer stond, want die was nu ongetwijfeld over ons huis heen gevallen. De volgende morgen zagen we pas waarom er zo'n meterslang lint was gespannen : tientallen dakpannen van meerdere huizen aan de overkant lagen in gruzelementen op straat, zoals ook in de ingang naar het garageblok richting doodlopend straateinde. En bij over-

buurman Francken was een heel stuk hout uit de punt van het dak compleet verdwenen. Aan onze kant niks, de wind was ons kennelijk gunstig gezind geweest.

Een week later : zaterdagavond, langdurige regen. En tegen bedtijd begint het in onze badkamer ook uit het plafond te regenen..... Zou die goot dan toch weer verstopt zijn? De volgende morgen is buurman Erwin zo aardig, om z'n uitschuifladder te brengen en er op te klauteren : "Jullie goot is brandschoon ! Maar bij de burens liggen er minstens 10 dakpannen af". Tja, wat doe je daarmee op een zondag? Dus als het 's avonds begint te onweren en hevig te regenen, regent het in onze badkamer bijna net zo hard. Ook beneden in de keuken druipen de waterstrepen langs de muren. Gelukkig duurt het niet de hele nacht, maar we slapen wel met de deur open om iedere vallende druppel te horen en dan direct te kunnen gaan dweilen. Van de 16 bedrijven die buurman Arthur belt, zijn 15 sowieso niet beschikbaar en nr. 16 is welwillend, maar haalt het niet om op maandag zoiets als een beschermend zeil te komen plaatsen. Na een droge nacht komt op dinsdag onze dakdeskundige en zet in een mum van tijd de pannen op hun plaats. Ik heb op m'n werk aangekondigd, dat ik naar huis ga zodra het begint te regenen. En vanaf een uur of drie regent het : onvoorstelbaar hard en veel, maar de badkamer blijft droog. Godzijdank! Nu de verzekeringsexpert nog, de aannemer, de reparatie, de papierwinkel, de sores. Wat één zo'n storm kan doen!!

Vrienden van de Leidse Hout

Ton Staphorst

Op 28 oktober jl. vond de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Vrienden van de Leidse Hout plaats. Een verslag van deze bijeenkomst zal in de Raadsheer worden afgedrukt, zodra dit beschikbaar is. Voor nu volgen hier enkele belangrijke punten.

Volgend jaar zal in de grote vijver een fontein gaan spuiten. De ingebruikname zal in mei plaatsvinden.

Het theehuis is dringend aan een opknappbeurt toe. De pachter wil graag uitbreiden om rendabel te kunnen exploiteren. De hiervoor noodzakelijke middelen moeten komen van de gemeente; de gemeente heeft echter te maken met een bezuinigingsoperatie, waardoor de plannen naar de achtergrond verschuiven. Binnenkort zal de vereniging een vogelboekje beschikbaar stellen aan de leden. De tekst is voor rekening van Hans Reijngoud, de illustraties van Enid Mante.

Vermoedelijk zal volgend jaar ook nog een jubileumboekje verschijnen.

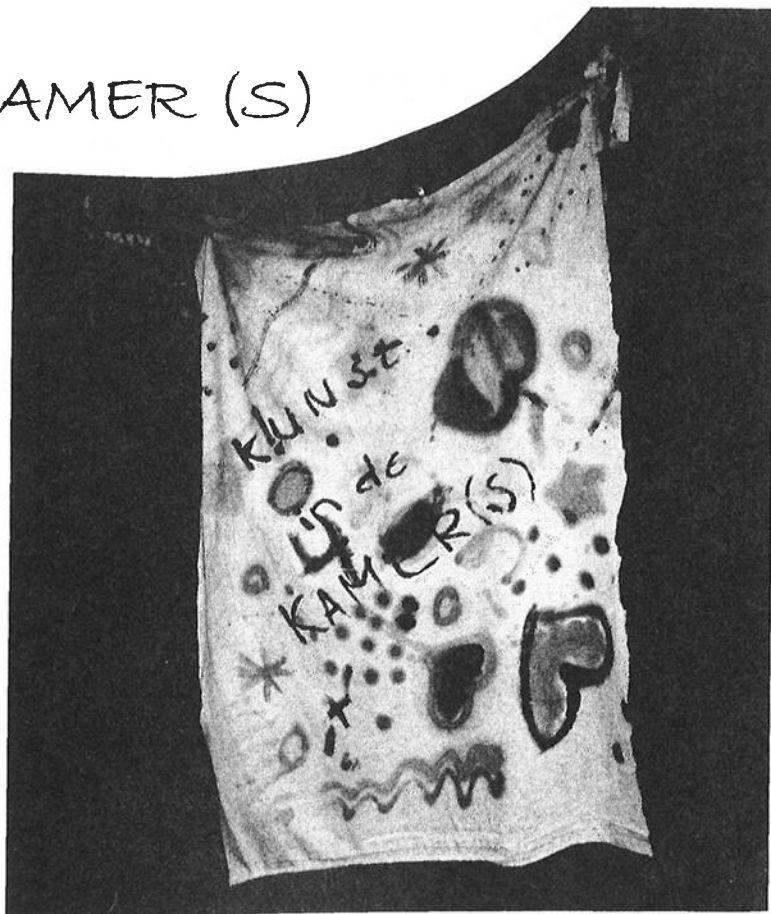
Er zullen ook volgend jaar weer concerten worden gegeven met als topper een concert van K&G, het harmonieorkest dat de eerste prijs in Vaals heeft gewonnen.

Overigens: ook in de Leidse Hout heeft de storm op 27 oktober schade veroorzaakt, er zijn enkele bomen omgewaaid en diverse takken werden afgerukt. De schade viel gelukkig mee. Grenzend aan de Leidse Hout, in de tuin van de familie Lever aan de Van Slingelandlaan is er een grote berk omgewaaid, dwars over de weg. Gelukkig zonder veel te beschadigen. Dezelfde middag nog was het grootste deel al weggezaagd, en na een paar dagen herinnerde alleen een rond plekje zand in het grasveld er nog aan de boom die er ooit stond.

KUNST IN DE KAMER (S)

Geertrui Marks

Dit jaar voor het eerst een andere formule voor het jaarlijkse Kunst in de Kamer. In de afgelopen jaren was de Kamer de woonkamer van Peter Schröder en Carolien Kruijff op Rijnsburgerweg 127 waar poëzie en muziek ten gehore werden gebracht. Dit jaar kwamen ook de beeldende kunsten en de verzamelingen aan bod.

Op zondagmiddag 24 november ontving een achttal exposanten op 6 adressen belangstellende buurtgenoten in hun huis.

De jongste deelnemer is de 11-jarige Joost Vos die in 6 jaar tijd een indrukwekkende collectie bierviltjes bijeen heeft gebracht. Door sparen, kopen en ruilen bezit hij nu ca 600 viltjes waaronder 400 verschillende. De viltjes komen uit diverse landen. Topstuk is misschien wel een serie uit de 19^e eeuw die Joost gekregen heeft van zijn grootvader. Liefhebbers van bandrecorders en/of *Het bureau* van Voskuil kunnen op de zolder van Jac Peeters een uur lang genieten van de verklanking van deze roman op 21 verschillende naoorlogse Nederlandse bandrecorders, afkomstig uit een tiental kleine fabriekjes. De stemmen van de personen die model hebben gestaan voor Beerta, Rafelli, Dé Haan en Balk zijn te beluisteren uit opnamen uit particuliere collecties en uit het Omroeparchief. Er valt zo veel te genieten dat een uur eigenlijk te weinig is. Het moment waarop Maarten Koning aan Beerta bij zijn afscheid een plaat van de Beatles aanbiedt, komt niet meer ten volle tot zijn recht doordat de gegadigden voor de tweede voorstelling zich aandienen.

Op de parterre van Johan de Wittstraat 20 exposeert Bram van der Loeff een foto-overzicht met als titel "Elke rimpel

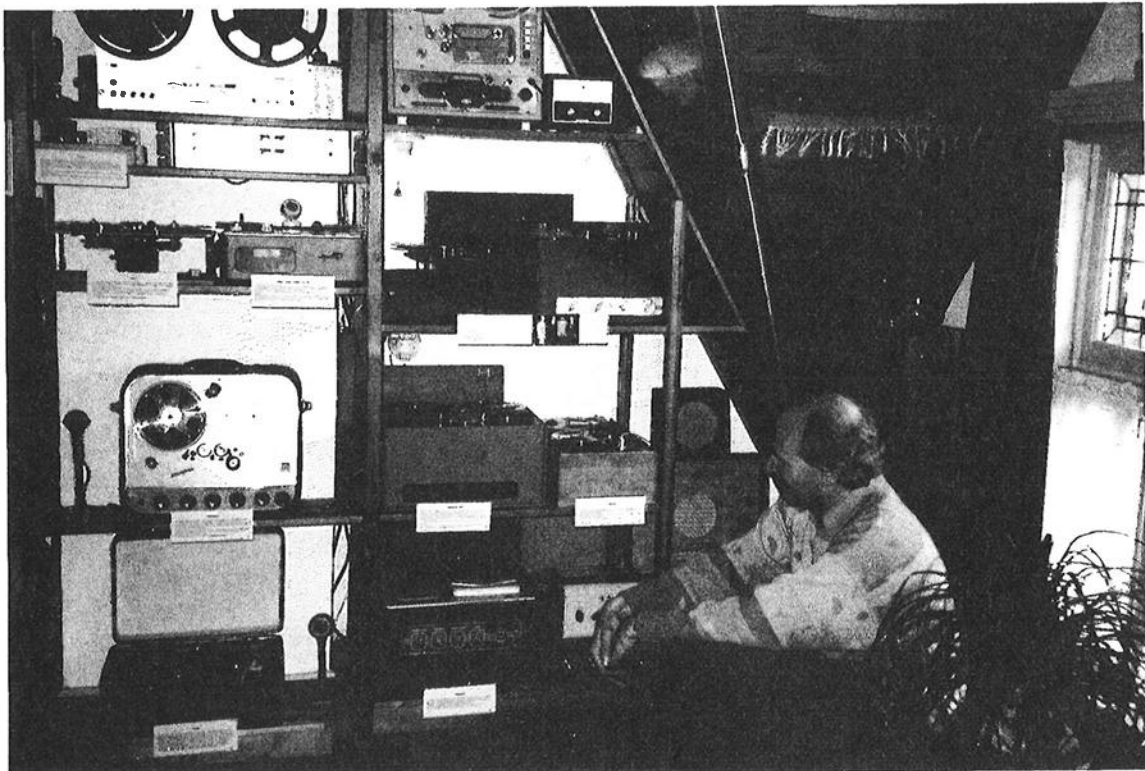
vertelt een verhaal". Liefdevol gemaakte zwart-wit foto's van oudere mensen door de fotografe Gom Buurman en een verzameling foto's en ansichtkaarten uit eigen collectie.

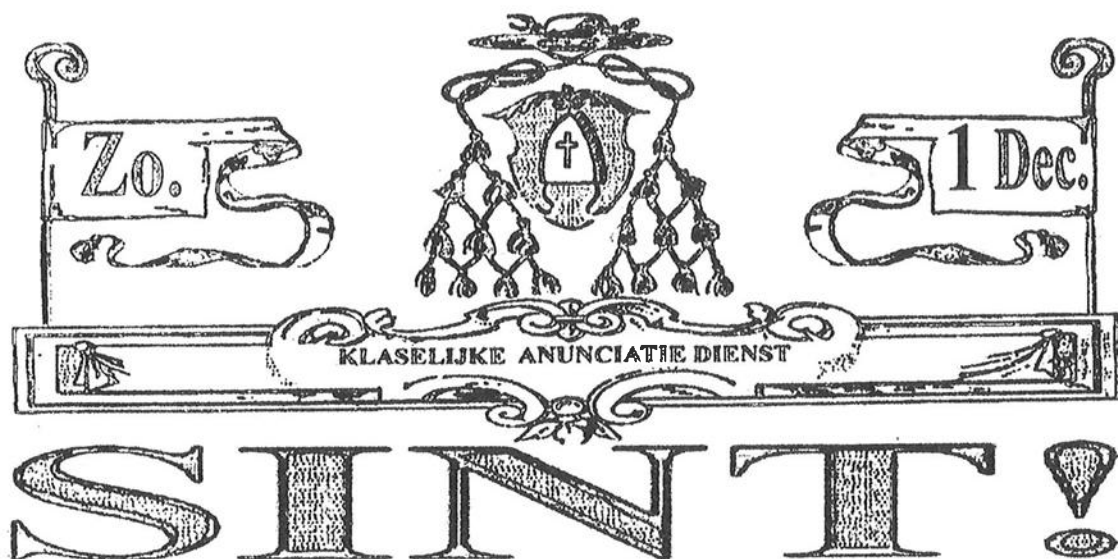
Schilderijen zijn te bezichtigen op drie locaties. Joke van der Meer beoefent verschillende technieken zoals linoleumsnede, etsen, vlakdrukken en olieverf en zoekt haar onderwerpen vaak in de dierenwereld. Sytkse Feenstra maakt acrylschilderijen van vrouwenfiguren, deels figuratief, deels abstract. Mieke Rietveld schildert olieverfportretten (ook in opdracht!) en -stilleven, maakt houtskooltekeningen en maakt haar woonkamer tot een museum met fantastische trompe l'oeil-effecten: wat post op tafel, wat geld op een ander tafeltje, een badhokje met wat kledingstukken die over de deur hangen, wat pop-artachtige driedimensionale collages van marmite, ontbijtkoek en chips. Hier kom je ogen te kort. Beelden zijn er weinig, 3 om precies te zijn, gemaakt door Mirjam Jochemsen uit verschillende materialen: een albasten vrouwentors, een mannenlichaam uit was en een mannenkop uit klei. Ook de textielkunst is vertegenwoordigd. Leta Janssen zet haar atelier op

Van Beuningenlaan 2 open en toont haar quilts: wandkleden, kussens, een hangmat, dekkleden in prachtige kleuren en dessins. In haar huiskamer maakt zij aanschouwelijk wat er moet gebeuren tussen het maken van het ontwerp en het eindproduct. Leta's moeder bracht haar de liefde voor dit ambacht en deze kunstvorm bij en haar dochters lijken de traditie voort te zullen zetten.

Tot slot is er voor de kunstenaars en een aantal genodigden een nazitje bij Peter en Carolien met Tom van Leeuwen op de piano. Heerlijke muziek en gezellig even napraten. Tot slot zorgt Carolien voor onderbroekenlol op hoog niveau met het voorlezen van het schitterende gedicht met geestige illustraties *De verzameling van Juffrouw Kapitein en mevrouw Majoor* van Arjenne Fakkell.

Twee bevriende buurvrouwen die onderbroeken verzamelen, maar alleen schone. Alle aanwezigen vonden de middag en de nieuwe formule een succes. Volgend jaar weer zo, en dan hopelijk voor een groter publiek.

De klaaskommissie

Op zondagmiddag 1 december kwamen Sinterklaas en zijn pieten zoals elk jaar op bezoek in de Raads-herenbuurt. Wel 19 kinderen, en hun ouders, hadden zich verzameld in het huis van de familie Kuyt aan de Johan de Wittstraat. Daar hebben de kinderen eerst zelf een zwarte pietenmuts gemaakt en sommigen werden zelfs als pietje geschminkt! En toen kwam Sinterklaas en wel drie pieten, waaronder een hele jonge piet! Met het grote boek en natuurlijk kadootjes. Nadat alle kinderen ook nog chocolademuntjes hadden gekregen vertrok het klaselijk gezelschap weer, want Sint had het druk.

Ons is geboren een kindekijn

Dominique de Cuyper

Tussen het gerief van mijn bomma vond ik dit oude kerstlied in het "Sursum Corda", een gebeden- en zangboek uit 1942 'enkel met traditionele Latijnse en Nederlandse liederen verrijkt'. Het brengt mij terug naar de tijd van mijn grootouders, bomma en bompa. Tot voor enkele jaren vierden wij Kerstmis bij mijn bomma en bompa, samen met alle kinderen, kleinkinderen en op een zeker moment ook met alle achterkleinkinderen. Bompa was al weken op voorhand bezig met het maken van een kerst- of sneeuwman waaronder hij alle cadeautjes verstopte. Eén week voor Kerst werd de kerstboom van zolder gehaald en alle jaren versierd met dezelfde kerstballen en -lichtjes die nog werkten op

110 Volt. Het kerstmenu is altijd hetzelfde gebleven: vooraf kreeft, dan een bouillon met fijne groentjes, als hoofdgerecht kalkoen en diplomat als dessert.

Nu vieren wij Kerstmis op de Groenplaats in Antwerpen bij mijn moeder, de bomma van ons kinderen, nog steeds met alle kinderen en kleinkinderen van de familie. Het menu is de laatste jaren gewijzigd. De hele dag in de keuken staan: daar heeft niemand meer goesting in. Het menu hangt dus af van wat de traiteur voor Kerst klaarmaakt zodat wij het alleen maar hoeven op te warmen.

Op Kerstavond om middernacht begint de nachtmis in de kathedraal. Je moet al een uur van tevoren komen om nog een zitplaats te bemachtigen. Omdat wij de organist kennen, mogen we na de mis mee naar het groot orgel. Nadat iedereen de kerk heeft verlaten en alle lichten uit zijn, klinkt de Fuga van Bach nog mooier dan tevoren.

Voor mijn bomma is de tijd stil blijven staan. Zij kijkt alleen nog terug in de tijd. De wijzers van de klok hebben ons weggevaagd uit haar hoofd. Onze namen zijn onleesbaar geworden, alleen het Kerstgevoel blijft nog.

344 ONS IS GEBOREN EEN KINDEKIJN

T/ en M/ xv^e eeuw

1. Ons is ge - bo - ren een kin - de - kij n
2. Die ster - ren ge - ven ons lich - ten schijn
3. Zij leg - d' Hem in een krib - be - kij n
4. Een Kind is ons ge - bo - ren,

Nog klaar - der dan die zon - - ne;
Al door den he - mel ge - dron - - gen.
Met ha - re sneeuw wit - te han - - den;
Een Zoon is ons ge - ge - - ven;

Dat zal ons al - ler vreug - de zijn
Ma - ri - a heeft haar lie - ve Kind
Zij kust' Hem voor zijn mon - de - lij n :
Hij heeft ver - zoent zijns Va - ders toorn;

Al tot der en - ge - len won - - ne .
Met gan - ser minnen ge - won - - nen.
Des had haar zeer ver - lan - - gen.
Ons brengt Hij in't eeu - wi - ge le - - ven.

Nieuwe bewoners

Op 23 augustus zijn Katja van Vliet, Gert-Jan Cornel en hun drie zonen Tomas (13), Casper (10) en Simon (7) in de Johan de Wittstraat 5 komen wonen. Hiervoor woonden zij in de Schutterstraat in de Mare-dijkbuurt. Katja werkt bij het Verwey-Jonker Instituut in Utrecht en Gert-Jan bij de Leidse Welzijnsorganisatie (LWO) in Leiden. Tomas zit op het Bonaventura aan de Mariënpoolstraat. Casper en Simon zitten op de Woutertje Pieterse. Alledrie hebben via school al veel vrienden en vriendinnen in de buurt.

PRIKBORD

Geprolongeerd:

Gratis af te halen: * twee verschillende paneeldeuren, afmetingen (ongeveer) 78 bij 210 cm en 72 bij 202 cm.

* authentieke wasbak met koudwaterkraan (stroef).

Bij Maarten Hijzelendoorn en Els Roelofs, Fagelstraat 28, tel. 5176545

KAMER GEZOCHT Na drie maanden reizen tussen Breda en Leiden ben ik ten einde raad. Wie weet of heeft een kamer voor mij? Ik ben 1ste jrs. kunstgeschiedenis studente, 18, niet-rokend. Ik ben evt. bereid oppas- en huishoudelijk werk te doen. (wist u overigens dat de huurbescherming bij onderverhuur in eigen huis de 1ste 9 maanden niet van toepassing is?) Tel. 06 242 66 484

Bij voorbaat dank,
Merlijn Runia

Poëzie lezen - Liefhebbers gevraagd

Wij zijn van plan binnenkort een dichteres of dichter of gedichtenbundel te kiezen en die gezamenlijk te lezen.

Misschien zijn er liefhebbers die willen meedoen?

Neem contact op met

Joyce Hes, Hoogerbeetsstraat 8, Tel. 5173391

Maarten Mentzel, Johan de Wittstraat 38, Tel. 5172570

Inhoud

- Van de redactie *blz 2*
Van het bestuur *blz 3*
Estafette-column *blz 4*
Wat valt er in de buurt te beleven voor de jeugd? *blz 5*
Lang leve de vereniging *blz 6*
Impressie van een geslaagde 3 oktoberviering *blz 7*
Bovenwoningen mogen niet gebouwd *blz 8*
Ballade van de twee olmen *blz 10*
Herinneringen van dhr Francken *blz 11*
Spiegel Historiae *blz 14*
Siem van Egmond *blz 15*
Interview met dhr. Nagel *blz 17*
De storm van 21 oktober 2002 *blz 20*
Vrienden van de Leidse Hout *blz 21*
Kunst in de Kamer (s) *blz 21*
Sinterklaas *blz 25*
Ons is geboren een kindekijn *blz 25*
Nieuwe bewoners *blz 27*
Prikbord *blz 27*

Truus Serdijn